

LEOPOLDON

4/2020

DNES

...folklór u nás opäť oživa...

9 771339 142900 8 20004

Spomienka na biskupa Milana Šášika CM

episkop mukačevský
✠ 17. 9. 1952 – ☩ 14. 7. 2020

*Uvedomujem si, že každý deň sa
približujem ku koncu svojho
pozemského života.
Ale verím vo večný život!*

*Prosím všetkých, aby sa modlili
za mňa, aby ma Hospodin prijal
do svojho Kráľovstva.*

Zo závetu vладыky Milana

So svätými uspokoj, Kriste, dušu
Tvojho služobníka, archijereja
Milana

V roku 1976 prišiel do našej farnosti mladý a energický novokňaz Milan Šášik. Prišiel k nám ako 24-ročný kaplán hneď po vysviacke, ktorú prijal z rúk apoštolského adiministrátora Trnavskej ercidiecézy Júliusa Gábriša. Zjavil sa u nás náhle, nečakane. Bol horlivý a nesmierne príjemný. Vedel ľudí odzbrojovať svojou dobrotou a skromnosťou, priniesol nevídanú sviežosť, preto niet divu, že si veľmi rýchlo získal srdcia ľudí všetkých vekových kategórií u nás v Leopoldove i Červeníku, ktorý bol vtedy filiálkou leopoldovskej fary. Tak ako my na neho aj on na nás si zvykol veľmi rýchlo, ved sme patrili jeho medzi prvé „ovečky“. Keď z našej farnosti odchádzal, uskutočňovali sa s ním hromadné rozlúčky a mnohí aj plakali. „Nikdy na vás nezaбудneme, pán kaplán!“ Vyprevádzali sme ho vtedy týmito slovami. Nezabudli

sme, on a jeho služba boli pre väčšinu z nás nesmierne dôležitým až zásadným prvkom vo formovaní našej viery. Vo svojej kaplánskej činnosti potom pokračoval v Preselanoch a Stupave a neskôr ako farský administrátor pôsobil v Banskej Belej, Vysokej a Jacovciach. On sám našu farnosť navštevoval aj neskôr mnohokrát a jeho sväté omše pre nás boli vždy hlbokým duchovným zážitkom – či už boli slúžené za nespravodlivo odsúdených, alebo na hocijaký iný úmysel. Aj keď bol pôvodne rímskokatolík, živil sa zaujímal o východný obrad a stal sa birituálnym kňazom, teda mohol celebrowať aj vo východnom obrade. Po Nežnej revolúcii absolvoval vyššie štúdiá v Ríme, kde na Teresianum obhájil licenciát. Od roku 1992 začal pracovať na Apoštolskej nunciatúre v Kyjeve, hlavnom meste Ukrajiny, kde pôsobil šesť rokov. Okrem administratívnej práce počas víkendov často cestoval mnoho kilometrov za pastoračiou všade tam, kde

bol nedostatok kňazov, až napokon sa jeho farárskym pôsobiskom stalo zakarpatské mesto Perečín, kam ho napokon delegácia tvorená aj jeho leopoldovskými veriacimi bola neskôr už ako biskupa navštíviť.

Pápež Ján Pavol II. Milana Šášika 12. novembra 2002 vymenoval za apoštolského administrátora *ad nutum Sanctae Sedis*, teda za dočasného administrátora Mukačevskej gréckokatolíckej eparchie a za titulárneho biskupa bononského. Biskupskú konsekráciu prijal v Ríme na sviatok Zjavenia Pána 6. januára 2003 spolu s Mons. Jánom Babjakom, prešovským arcibiskupom, z rúk Jána Pavla II. v Bazilike sv. Petra v Ríme. Nasledujúci pápež Benedikt XVI. ho 17. marca 2010 povýšil na riadneho eparchiálneho biskupa Mukačevskej eparchie.

Po biskupskej konsekrácii a príchode na Slovensko jeho prvé kroky viedli do Leopoldova, kde už ako biskup odslúžil prvú omšu v kostole zasvätenom sv. Ignácovi z Loyoly. A ešte veľa ráz sa počas svojej cesty z Ukrajiny do svojho rodiska, Lehoty pri Nitre, zastavil práve v našej farnosti, kde

ako kaplán začínal. V roku 2010 spoločne s otcom biskupom Dominikom Tóthom slávili svätú omšu a vo večerných hodinách za prítomnosti veriacich navštívili mestský, bývalý väzenský cintorín, kde spoločne posvätili hlavný kríž, na ktorom je umiestnená pamätná tabuľa venovaná mučeníkovi biskupovi Petrovi Pavlovi Gojdičovi.

Štrnásteho júla nás zastihla správa – ťažko povedať či smutná alebo nie. Pán biskup Milan Šášik, náš milý pán kaplán, skončil svoju pozemskú púť a narodil sa pre nebo. Bolo to ako pred rokmi – náhle a nečakané. Jeho telo po obradoch, ktoré sa začali v predvečer 19. júla a pokračovali na druhý deň v užhorodskej Katedrále Povýšenia Svätého Kríža, pochovali v hrobke katedrály, v ktorej spočinulo aj telo jeho predchodcu blahoslaveného Teodora Romžu.

Nech ho láskavý Boh odmení za jeho pre nás neoceniteľnú službu a dá mu Večnú slávu.

Ďakujeme, pán kaplán, NEZABUDNEME.

Michal Adamkovič

Vzácná návšteva aj po rokoch

Eparcha (gréckokatolícky biskup) Milan Šášik CM bol charizmatický a činorodý človek. Bývalý leopoldovský kaplán stál pri obnove gréckokatolíckej cirkvi na Ukrajine, ktorá bola v období neslobody násilne zrušená a pričlenená k pravoslávnej cirkvi. Popri práci chápalúceho a milujúceho duchovného neúnavne pracoval na obnovení cirkevnej štruktúry, bojoval za vrátenie násilne odobratých gréckokatolíckych cerkví (kostolov) a staval nové kostoly, aby v Zakarpatsku vytvoril podmienky na obnovenie viery a chválenie Boha. „*Naši ľudia si ho veľmi vážili a správa o jeho smrti ich hlboko zasiahla,*“ hovorí profesorka Svitlana Mykolajivna Pachomovová, dlhoročná vedúca Katedry slovenskej filológie z Užhorodskej národnej univerzity. Pred desiatimi rokmi sme sa s otcom Šášikom stretli v Leopoldove i Červeníku, kam prijal pozvanie spolu s ďalšími kňazmi, ktorí v týchto obciach boli v kňazskej službe. Ako spomienku nášho uverejňujeme časť článku, v ktorom sme sa vrátili aj do obdobia jeho leopoldovského pôsobenia i jeho vtedy aktuálnych poslaní.

„Pre katolíckych veriacich farnosti Červeník a Leopoldov bolo júlové nedeľňajšie predpoludnie trochu iné ako zväčša býva. Pod verešvárskou Zvoniceou v Červeníku mali možnosť zúčastniť sa na slávnostnej bohoslužbe so známymi tvármi, s ktorými sa stretávali dlhé roky. V rámci nich kázali a prisluhovali kňazi, predtým pôsobiaci vo farnosti v Leopoldove, do ktorej skôr patrila aj súčasná samostatná farnosť Červeník. Veriaci sa teda stretli s dnešným eparchiálnym biskupom Mukačevskej eparchie Milanom Šášikom, niekdajším kňazom Jánom Adamusom, ktorý v súčasnosti pôsobí vo farnosti bratislavského Starého Mesta –

Kostole Najsvätejšej Trojice, Petrom Haramiom, ktorý dnes pôsobí vo farnosti v Plaveckom Štvrtku. Najvýraznejšie kontakty medzi farníkmi a „svojím“ kňazom dodnes pretrvali u dnešného biskupa Milana Šášika, rodáka z Lehoty pri Nitre. Aj keď v Leopoldove a Červeníku pôsobil ešte pred 33 (dnes 44) rokmi, dodnes s ním tunajší veriaci udržiavajú intenzívne kontakty, a vzájomné kontakty utužujú aj pravidelnými cestami na do ukrajinskej Zakarpatskej oblasti.

A ako vníma tento charizmatický kňaz svoje návraty do Červeníka a Leopoldova? *„Cítim sa tu stále veľmi dobre, bol som tu medzičasom niekoľkokrát, dokonca j moju prvú biskupskú omšu po vysviacke som slúžil práve tu, bolo to na mojej ceste na Ukrajinu. Takže sú to veľmi milé a intenzívne spomienky,“* hovorí Milan Šášik. A ako porovnáva dnešné farnosti Leopoldov a Červeník? *„Dnes sú to dve farnosti, kedysi bol Červeník len filiálkou Leopoldova. Leopoldov bol už vtedy takým mestečkom, bol tam celkom iný život, a keďže pochádzam z dediny, Červeník bol pre mňa takým bezprostrednejším kontaktom s ľuďmi, bol rozdiel v ich mentalite. Všade však boli dobrí ľudia, ktorí sa zaujímali o cirkev a jej život aj v ťažkých rokoch, takže som tu veľmi rád pracoval,“* hovorí. Biskup Milan Šášik si zaspomínal aj na to, ako pred rokmi zmenil prostredie farností na západnom Slovensku za vzdialené oblasti Ukrajiny, aj keď v jej západnej časti. *„Mal som vždy blízko k východnému obradu, ešte od čias seminára. A mal som túžbu ísť pracovať na východ, čo sa mi splnilo po štúdiách v Ríme. Bol som poslaný na nunciatúru do Kyjeva a Zakarpatie je súčasťou Ukrajiny. Keďže nuncius bol aj administrátorom pre rímskokatolíckych veriacich na Zakarpatí, posielali ma tam veľmi často, dokonca sa stávalo, že som chodil asi pol roka každý týždeň z Kyjeva do Užhorodu, aby som tam slúžil bohoslužby na troch miestach každú nedeľu, keďže bol nedostatok kňazov. Stávalo sa, že som slúžil aj vo východnom obrade. A keď som sa v roku 2000 vrátil na Ukrajinu na Zakarpatie pracovať ako kňaz a člen misijnej spoločnosti Vincenta de Paul, okrem piatich rímskokatolíckych komunít, kde sa slúžilo po slovensky, slúžili sme aj v jednej gréckokatolíckej farnosti. A to miesto sa nachádza na území dnešnej mojej eparchie, takže som tam pôsobil viac ako dva a pol roka ako farár v Perečíne. Traja spolubratia sme mali pridelené okolité farnosti a neskôr som tam bol menovaný za gréckokatolíckeho biskupa,“* hovorí Milan Šášik. Zaujímalo nás, ako vníma svoju rodnú krajinu a dnešné pôsobenie v Zakarpatsku, ktoré bolo v rokoch 1919 – 1938 súčasťou Československa. *„Východná hranica urobila svoje – niekedy bol prechod cez ňu plynulý. Povedzme domy za hranicou boli celkom také isté ako na východnom Slovensku. Sovietsky zväz a jeho štyridsaťročná vláda nechala na Zakarpatí svoje stopy a je to vidno aj v materiálnom, aj duchovnom obraze Zakarpatska. Slovensko poskočilo materiálne dopredu, na Ukrajinu sa viac zápasí s tými problémami. Myslím, že duchovne sme si veľmi blízki, je aj veľa rozdielov, no je veľa aj toho, čo nás spája. Je to slovanský svet, preto sa tam cítim ako doma a je to moja vlasť,“* hovorí. Zamyslel sa aj nad tým, či mu nie je smutno za jeho rodnou Lehotou či Leopoldovom. *„Pôsobil som na mnohých miestach na Slovensku a vždy som si tam rýchlo zvykol. V čase komunistického štátu ma presúvali často z miesta na miesto. Mám však pekné spomienky na všetky miesta, kde som pôsobil. Pôsobenie na Ukrajinu však beriem ako skutočné poslanie pre mňa a je to môj domov.“* Budúci rok oslávi už 35. výročie (tento rok to bolo 45. výročie) svojej kňazskej vysviacky. Aj preto neraz dostával otázku, čo preňho znamená kňazské povolanie. *„Kňazstvo je pre mňa veľkým darom, je to povolanie a som veľmi vďačný že sa mi dostalo tohto povolania, veď je odvodené zo slova volať a toto volanie stať sa kňazom som pociťoval už v detstve a som rád a vďačný Pánu Bohu, že som mohol slúžiť všade, kde som bol poslaný, v rozličných podmienkach. Myslím si a som presvedčený o tom, že bude stále dostatok tých, ktorí budú počuť volanie Pána, pretože ľudia potrebujú kňazov. Aj keď sú rôzne tendencie, ktoré by rady zdiskreditovali všetkých kňazov.*

Zostane však pravdou, že cirkev nemôže existovať bez tohto daru, ktorý Pán Ježiš dal cez apoštolov svojej cirkvi, aby bolo pastieri. Dúfam, že bude dávať stále pastierov podľa svojho srdca," hovorí Milan Šášik.

A ako sa dostal ku kňazskému povolaniu? „Moja cesta bola dost jednoduchá, pretože v dedinskom prostredí, kde som žil, vyrastal som v integrite života kresťanskej obce a chodenia do kostola. Pamätám si z detstva zo školských radov, že bolo veľmi veľa chlapcov, ktorí chceli byť kňazmi. To nebolo nič ojedinelé. Ojedinelé je to, že som zostal pri tej túžbe sám. S odstupom 25 rokov sme traja rodáci, kňazi z Lehoty pri Nitre, počínajúc rokom 1950. Som presvedčený, že to bol vplyv našich rodín a kňazov, ktorí u nás pôsobili, ale aj farnosti ako celku a ľudí, s ktorými som žil.“

A čo by biskup Milan Šášik odkázal farníkom v Leopoldove a Červeníku? „Mám skutočne najkrajšie spomienky na tých pätnásť a pol mesiaca prvého roku kňazstva, keď som tu slúžil. Bol som rád, že tu bolo veľmi veľa mladých ľudí, ktorí sa zaujímali o duchovný život, alebo sa nechali pritiahnuť k duchovnému životu. Boli sme v tomto zmysle plní aktivity. To je taká zlatá niť aj cez moje kňazstvo. Mám radosť, že mnohé rodiny, ktoré sa založili vo viere, majú svojich pokračovateľov vo svojich deťoch. Teraz som sa napríklad stretol s jedným veľkým miništrantom, ktorých otcovia a krstní otcovia boli mojimi miništrantmi a je to krásna kresťanská rodina a z toho sa veľmi teším. Sú to také radostné stretnutia. Aj keď počujem za-sa smutné prípady, snažím sa ich zahrnúť do svojich modlitieb a som rád, že oni tiež hovoria, že sa za mňa modlia. V čase všetkých spomínaných diskusií v cirkvi som veľmi rád, že sa sem môžem vrátiť a som rád, že sa môžem každému rovno pozrieť do očí a s radosťou oslovovať ľudí, medzi ktorými som pracoval a s ktorými sme urobili – aj keď krátky – úsek cesty do večnosti spoločne,“ dodáva usmievajúc sa biskup Milan Šášik, ktorý sa čast svojej návštevy Leopoldova a Červeníka ponáhlal využiť ešte spoločnými rozhovormi s veriacimi.

(jh, maju)

STRIEDNIE HODY

V TOM MESTEČKU NA HODOCH...

Slovenské samosprávy po prepuknutí pandémie koronavírusu a po rôznych predpokladoch o jeho šírení zredukovali program svojich kultúrnych a spoločenských podujatí, najmä tých hromadných. Z programu boli preto vylúčené akcie na námestí, ktorých organizátorom je mesto. Preto aj tohtoročné hody a ich program boli poznačené protiepidemickými opatreniami v dôsledku pandémie. Ich poslanstvo však bolo naplnené a vo svetskej rovine sa na ne tešia najmä deti, pretože hodové dni dokresľujú kolotoče a iné púťové atrakcie, ktorých aj tento rok bolo v Leopoldove dostatok. A nechýbala ani strelnica či dva stánky s bezpečne vyrábanou a podávanou cukrovou vatou.

Duchovne sa pripraviť na sviatok patróna farského kostola i farnosti sv. Ignáca z Loyoly ponúkla svätá omša o 18. hodine a hodové podujatia odštartoval v piatok 31 júla hodový futbalový zápas, ktorý zohrali verešvárski starí páni s Mestečanmi. Na druhý deň sa uskutočnili ďalšie tradičné športové hodové podujatia – na tenisových kurtoch sa doobeda odohral hodový tenisový turnaj a popoludní odohrali futbalové zápasy naši dorastenci a muži. Ako prví sa na trávnik postavil dorast v zápelení s dorastencami OFK Bučany a po nich naši muži vyzvali futbalistov TJ Družstevník Veľké Kostoľany.

Nedeľa bola na program o čosi bohatšia. O deviatej hodine sa na tenisových kurtoch začalo hodové semifinále a finále a slávnostnú svätú omšu veriaci trávili od desiatej hodiny vo farskej záhrade. Špeciálny a originálny program bol pripravený na popoludnie. V Spolkovej záhrade od 17. hodiny nový mestechský Klub slovenského folklóru úspešne predstavil premiéru folklórneho pásma V tom mestečku na hodoch. Klub sa premiérovho prezentoval slovenskými ľudovými tancami a piesňami z Mestečka a užšieho i širšieho okolia a takisto zo stredného Slovenska. Milovníci nášho folklóru po skončení takmer 2-hodinového pásma zostali v Spolkovej záhrade, kde ľudová hudba hrala nielen na počúvanie, ale aj hosťom do tanca. Pridať sa mohli aj tí menej vo folklóre skúsení, pretože podvečerno-večerné pásmo bolo spojené aj so školou tanca.

(jh, foto autor a V. Moravčík)

Pani Mária Vykopalová sa narodila v druhom roku existencie Československej republiky a v roku prijatia prvej československej ústavy. Lahko teda zistíme, že elegantná a na svoj vek veselá dáma žijúca v našom meste na Hlohovskej ceste sa narodila v roku 1920, teda pred sto rokmi. A keby sme si opäť chceli pomôcť históriou, dodáme, že na

deň jej narodenia pripadá neslávny 21. august 1968. Pani Vykopalová si nielenže pamätá všetkých prezidentov, ale mnohé udalosti, ktoré my poznáme už len z učebníc dejepisu alebo dokumentov, v jej spomienkach i pocitoch zanechali hlbokú a živú brázdou podnes. Nečudo – veď všetky sa jej bytostne dotýkali. Napriek tomu tvrdí: *„Dnes nie je dobrý život. Nám bolo ťažko: ťažko sme pracovali, nemali sme žiadne vymoženosti, ale život bol veselší, družnejší.“*

Nie často majú predstavitelia obcí a miest príležitosť prísť zablahoželať svojim občanom, ktorí sa v relatívne dobrom zdraví dožili storočnice. Primátorka Terézia Kavuliaková to šťastie mala a pani Vykopalovú navštívila aj s darom, ktorý oslávenkyňu veľmi potešil – kyticou rôznofarebných kvetov. *„Naša mama kvety miluje. Najmä ruže. Nielen narezané vo váze, ale s láskou ich ešte donedávna pestovala v záhradke a aj v byte. A ony jej zato vždy dovolili pookriať, keď bohato zakvitli,“* prezrádza na mamu dcéra Mária, ktorá žije v Trnave. A hoci v čase primátorkinej návštevy pani Vykopalovej ešte hlavní vinšovníci neblahoželali, na jej stole už stáli dve kytice kvetov.

Pani Mária sa narodila v neďalekých Veľkých Kostoľanoch. Jej otec mal v tom čase dôležitú funkciu pri dráhach – ako sa vtedy hovorilo železnici. Bol brzďárom a zároveň vlakovým sprievodcom. Jej mama rovnako ako desatisíce žien v tom čase bola domácou – starala sa o domácnosť, záhradu a zaošetrovanie detí. Pred niekoľkými rokmi spolu so synom Pavlom navštívila svoje rodisko a jej rodný dom možno ešte podnes stojí. Zakrátko sa rodina nakrátko presťahovala do Červeníka a napokon do vtedajšieho Mestečka. Prísny otec to mal do práce bližšie a jej poriadkumilovná mama si našla prácu u židovského obchodníka v Hlohovci. Najskôr sa starala o domácnosť a keď si získala dôveru zamestnávateľa, pracovala aj ako opatrovatelka ich detí. Obchodník s manželkou si ju obľúbili a z liečebného pobytu v Karlových Varoch jej priniesli látku na šaty a deky na posteľ. V časoch nedostatku a blížiacej sa hospodárskej krízy to bola pre mladuchu veľká pomoc.

Aj pani Mária sa pripravovala na prácu domácej. *„Vyučila som sa za krajčírku v krajčírskej dielni v hlohovskom Petre. V krajčírskej dielni som sa zoznámila so svojím budúcim manželom Kolomanom. Pochádzal zo siedmich detí. Otec náš vzťah veľmi neschvaľoval. Taká bola doba. Predstavoval si ku mne človeka s vyšším postavením, možno úradníka alebo pracovníka dráh. Asi aj preto, aby sa vedel o budúcu rodinu aj postarať. Vytrpeli sme si veru pre našu lásku,“* spomína si so šibalským pohľadom v očiach. Či sa to otcovi páčilo, či nie, mladí záľubenci sa v nepokojných časoch napokon vzali. Pre pani Máriu to bolo jedno z najkrajších období života. Netrvalo však dlho. Prišla druhá svetová vojna a mladomanžela veliteľstvo armády Slovenského štátu odkomandovalo na front. Priradili ho k delostrelcom a po tragickom osude batérie, v ktorej slúžil, ho armáda napokon nechala doma pri manželke.

Vojna bola zlá. „Žili sme v strachu. Nikdy sme nevedeli, čo sa môže z minúty na minútu stať. Našťastie, nikto nám neublížil. Hoci aj priamo u nás v jednej izbe bývali ruskí vojaci a na tej istej ulici v inej domácnosti nemecký dôstojník.“ Napriek tomu má pred očami v pamäti bombardovanie železničnej stanice a vojenské akcie zamerané na dopravu, keď vlaky už nedošli do stanice, ale zostali odstavené na trati v chotári.

Obávali sa aj prechodu frontu, ktorý zvyčajne sprevádzalo rabovanie. Nedobré chýry nešli len o Nemcoch, ale aj o Rusoch. Využili preto ponuku doktora Ottingera a najnevyhnutnejšie veci zamurovali do slepej steny v jeho dome. Žili skromne – ináč sa ani nedalo. Pani Mária svoju rodinu napríklad zaodiala do košiel, ktoré ako zručná krajčírka vyhotovila z hodvábného padáka parašutistu, ktorý zoskočil na záhradu jej babky. Spomína si aj na vojakov strieľajúcich do kukurice v domnení, že v poraste sú nepriatelia, a so smútkom aj na vlaky zväzajúce židov a nepohodlných ľudí do koncentračných táborov. „Cez Leopoldov v 40. rokoch prechádzalo veľa transportov. Vždy, keď tu nejaký takýto vlak dlhšie stál, v mestečku zriadenci vyhlásili, aby ten, kto má, k vlaku priniesli chlieb alebo ovocie. Chodili sme ku každému takémuto vlaku a cez malé okná sme trpiacim ľuďom, ktorí boli v dobytých vagónoch naložení ako lichva, podávali, čo sme práve mali na jedlo. Z tých mnohých ľudí si pamätám len na jedného Rišňovčana, ktorému sa podarilo cez pootvorené dvere z vlaku utiecť.“ Ba akýmsi židom v pivnici počas vojny dokonca ukrývali kufre. Ich majitelia sa po jej skončení, našťastie, vrátili.

Podobných príbehov, ktorých hlavnými premennými sú skromnosť a ľudskosť, si zo svojho života pamätá dostatok. Napríklad ako v 50. rokoch počas snehovej kalamity vlaky nemohli vyjsť na trať a železnice a obec požiadali obyvateľov Leopoldova, aby k sebe prichýlili cestujúcich do času, kým vlaky budú môcť pokračovať v ceste.

Rodina spočiatku bývala na Hurbanovej ulici, potom počas vojny u babky, zakrátko aj u lekára Dmitrija Stankeviča, ktorému hrozili sovietske perzekúcie, krátko aj v budove starej pošty a v roku 1953 začali stavať dom, no po nevýhodnej menovej reforme, ktorá zbiedačila veľa ľudí, museli od svojho plánu ustúpiť. Medzičasom sa rodina rozrástla o štyri deti: Darinu, ktorá s manželom žije v Leopoldove a je k mame najbližšie, dvojičky Petra a Pavla a napokon o najmladšiu Máriu. Manželia museli napokon so stavbou vlastného domu začať nanovo. Svojpomocne, spoliehali sa hlavne sami na seba a pomohli už aj synovia. Po šies-

tich rokoch sa im to podarilo – už aj s pomocou synov. Pamiatkou na to obdobie bol aj vysokánsky smrek stojaci pred jej domom ešte donedávna. Pani Vykopalová sa rozhodla darovať nádherný strom spred svojho domu Trnave, kde robil na námestí v predvianočnom období a cez Vianoce radosť všetkým hosťom.

V Leopoldove sa cítila vždy dobre. Mala okruh priateľiek, dobre sa poznala s maliarom Emilom Paulovičom, ale aj na susedov mala šťastie. *„Keď tu nie sme, zvykli na mamu dohliadnuť a pomôcť jej. A keď sa dačo neočakávané prihodilo, zavolali nám,“* hovorí syn Pavol o mame, ktorá svojim deťom pomohla aj pri výchove ich detí – svojich vnukov a vnučiek. *„Keď ja som mala veľmi rada záhradu a teraz som nešťastná, že už do nej nemôžem ísť, lebo ma neposlúchajú nohy. Potešiť sa všetkým, čo rastie, ochutnať dozrievajúce hrozno, privoňať ku kvetom,“* smutne dodáva, keďže jej životný priestor sa v posledných rokoch zúžil. Napriek tomu sa pomocou detí občas ešte vyberie aj kdesi na výlet. Samozrejme, už len s pomocou ich auta a štvorkolesového kamaráta, ktorý jej nahrádza nohy.

A hoci ju už kadečo bolí, nestráca optimizmus. Keby ste sa pani Vykopalovej spýtali na to, čo sa zvyčajne dlhovekých ľudí pýtajú, okrem toho, že pochádza z rodu, kde dlhovekosť nebola vzácná, odpovedala by vám: *„Treba jeť obyčajné jedlá, málo mäsa, veľa fazule, šošovice, zemiakov, kapustu a rôzne kaše. A žiť pokiaľ možno s radosťou.“* My pani Vykopalovej k vzácnemu jubileu želáme veľa spokojnosti, radosti a najmä dobrého zdravia.

J. Hladký

V našom parku rastie aj málo známy strom

Mnoho ráz sme s údivom hľadeli na stromy, ktoré si naši susedia či známy vypestovali zo semienka privezeného z dovolenky a ďalej ho pestovali v záhrade či predzáhradke: palmy, figy, citrusy... Niektoré dávali na noc prezimovať do pivnice, palmy zabalili do šašiny, aby ich nepoškodil mráz a rastliny zimu prečkali v relatívnom pokoji, možno len so stratou pár listov.

Je však veľa takých okrasných druhov drevín, ktoré sú typickejšie pre naše zemepisné šírky, hoci nie sú v záhradách či parkoch ešte také časté. Jeden z nich s priliehavým názvom ľaliovník tulipánokvetý rastie aj v parku na Námestí sv. Ignáca. Pred niekoľkými rokmi ho vysadil arborista, náš záhradník Ivan Šipkovský a v júni už ľaliovník ukázal okoloidúcim svoje jedinečné, asi 5-centimetrové kvety. Majú tvar kvetu tulipána, čo aj motivovalo jeho druhový názov. Kvety sú žltozelené a jeho výzor osviežuje oranžové sfarbenie spodnej časti. Nevšedné sú aj listy ľaliovníka: majú dva cípy, ktoré akoby boli spojené, a sú teda zaujímavovo tvarované. Na jeseň sa sfarbia do žltá a

tak spestrujú porasty iných drevín, okolo ktorých rastú, čím sa jeho symetrická koruna, ak má dostatok priestoru, ukáže v plnej kráse.

Laliovník je domestikovaný strom – pôvodne rástol na východe USA a je národným stromom štátov Indiana a Tennessee. Patrí k najvyšším stromom – dorastá do výšky 25 metrov – a domorodci z jeho tvrdého dreva vyrábali kanoje. Hoci sa do Európy dostal pre svoju krásu v 17. storočí a začal sa pestovať v parkoch a okrasných záhradách, podnes nie je častým stromom v našich parkoch. Keď budete prechádzať parkom na námestí budúci rok v júni alebo júli, všimnite si krásne kvety laliovníka.

(jh)

Opekačku u kynológov neohrozili ani búrky

Areál leopoldovského kynologického klubu sa už po ôsmy raz stal miestom tradičnej klubovej gulášovej párty a opekačky ľudí, ktorí sa v minulosti dostali do vzťahu s alkoholom alebo inými návykovými látkami. Podujatie abstinentov však vôbec nebýva „suché“, pretože poskytuje veľa možností na stretnutia, vzájomné rozhovory, zábavu, spev aj tanec, pritom nikomu ani na um nezájde, že by im pri tom chýbal napríklad alkohol. Aj preto na toto podujatie chodí každý rok viac a viac abstinentov a ich príbuzných. Organizátor podujatia hlohovský A klub Archa v sobotu 15. augusta zaregistroval účastníkov z osemnástich klubov od Malaciek či Bratislavy až po Prešov. Podujatie, ktoré sa uskutočnilo za prísnych protiepidemických opatrení, podporila zapožičaním setov aj primátorka mesta a o občerstvenie sa postarali domáci hostitelia. Výborné srnčie mäso do guláša poskytli poľovníci z Červeníka a kadečo dobré, slané i sladké, priniesli samotní hostia. Komunitné posedenie aj pri živej hudbe bolo príjemné aj navzdory hroziacim búrkam, ktoré v sobotu Leopoldov napokon len tak-tak, ale predsa len obišli.

(jh, foto Tibor Helienek)

Ako sa nebat plazov

Viete, čo je to herpetofóbia? Je to jeden z mnohých druhov fóbií, ktoré niektorých ľuďom výrazne dokážu zneprijemňovať život. Herpetofóbia je iracionálny strach z plazov. Didaktici biológie skúmajú aj to, ako tento nevysvetliteľný strach prekonať. Jednou z riešení je aj umožniť nenásilný kontakt človeka postihnutého určitým typom fóbie napríklad so živočíchom, ku ktorému má takýto vzťah. Pravda, musí sa to realizovať premyslene a s určitým postupom, ktorý má doceliť to, aby človek takého zviera prestal chápať ako zdroj svojho ohrozenia.

Takúto letnú školu spoznávania plazov mohli mladí aj starší záujemcovia o tajomné plazy či teraristiku absolvovať 15. augusta aj v Spolkovej záhrade mesta, kde vystavovatelia z Dunajskej Stredy po niekoľkých rokoch prišli predstaviť svoje nové prírastky. Hostia sa dozvedeli zaujímavosti zo života viac ako štyroch desiatok plazov, ktorých domovinou je Amerika, Afrika, Ázia i Európa a väčšinu z nich by ste márne hľadali napríklad v chovateľských predajniach. Možnosť zoznámiť sa s plazmi využili najmä deti, ktoré do Spolkovej záhrady prišli za dodržania všetkých aktuálnych epidemiologických opatrení. Asi najväčší zážitok im spôsobilo to, že vystavovatelia s jaštermi na rukách prechádzali okolo nich a mohli sa ktoréhokolvek dotknúť či pohladíť ho, aby zistili, že nie každého plaza či hada sa treba báť. Veď napríklad spomedzi piatich druhov hadov žijúcich na Slovensku sa treba obávať len jedného – vretenice. Zvyšné sú užovky, ktoré sú úplne neškodné. U nás žijú štyri druhy užoviek a niektorí si môžu pre neznalosť polahky pomýliť niektoré jej druhy, najmä užovku hladkú, s jedovatou vretenicou.

(jh)

Tohtoročné guláše majú staronového víťaza

Nepriaznivá situácia s epidémiou koronavírusu tento rok poznačila kultúrny a spoločenský život aj v našom meste. Mesto odstúpilo od avizovaných kultúrnych podujatí, na ktorých sa zúčastňuje veľké množstvo ľudí, každoročné varenie guláša však ponechalo vo svojej podnute za dodržania opatrení, ktoré epidemiológovia odporúčajú, preto každý návštevník dostal na zápisť pásku s číslom účastníka, aby ich počet neprekročil tisíc.

Priamo na sviatok SNP 29. augusta sa do Spolkovej záhrady zo svojich domovov presunuli súťaživé tímy, ktorých guláše sme mali možnosť chutnať v predchádzajúcich rokoch, ale prišli aj nové družstvá. Medzi tímami sa prezentovali družstvá Nohejbalisti a Síví jastrabi (so šéfkuchárom Martinom Nosálom), MAJOROPA (viedol ich Jozef Šantavý), A je to (vareškou miešala Gabika Cuperová), -100+ (družstvu opäť velil Roman Gubáň), družstvo

Tomáš, Michal, Lukáš (ingredien-
cie pridával Hlohovčan Lukáš
Benčík), čisto ženský hlohovský
tím Ruža (šarmantne ho viedla
Mária Vidličková), Pelikán HC (o-
päť hlohovské družstvo, ktoré vie-
dol Marek Mikula), družstvo
Gubán a Baláž, ďalej Či team (Mar-
cel Piovarči) a team Spolková zá-
hrada viedol jej majiteľ – zvládal to
aj popri svojej práci. No a nemož-
no zabudnúť na opäť najvýťaženej-
ší a ako vždy nesúťažný tím mesta
Leopoldov pod vedením šéfkuchárky
Dalimíry Štitáckovej, ktorej
výdatne pomáhali manželia
Zennerovci, Jolana Beniková,
Stanislav Piovarči, manželia
Luhoví, Matej Štiták a ďalší. Tí mali
na starosti tri veľké kotly guláša,
ktoré mali za úlohu občerstviť
návštevníkov Spolkovej záhrady.
Počasím príjemnú sobotu súťažiacim
i hosťom spríjemňovali skvelí
hudobníci z country kapely Váh
River Band, ale aj tradičné súťaže,
v ktorých mohli muži, ženy i deti
predviesť nielen svoju fyzickú silu,
ale aj svoje uvažovanie – ved prísť
na to, ako čo najďalej odhodíť leo-
poldovskú mrežu či zatĺcť klince
do tvrdej podložky čo najmenším
počtom úderom naozaj nie je len o
fyzickej sile... Pripomeňme, že mre-
ža mužov má hmotnosť 30 kg a tá
určená pre ženy váži až 16 kilogra-
mov... Súťaže aj tento organizačne
zabezpečili naši nohejbalisti a muž-
stvo Sivých jastrabov, dohliadal na
ne Ladislav Kováč a ceny venovali
manželia Kuchtoví, Dušan Slovák
a Vinotéka Barčák.

O štvrtej popoludní už bola v areá-
li nachystaná detská opekačka a o
pol piatej porota, ktorú tvorili pro-
fesionálni kuchári Peter Serdel,
Danie Kabát a Ján Sporimský, zača-
la vyhodnocovať vzorky jednotli-

vých súťažných tímov. K hodnotiteľom ich prinášali členovia organizačného štábu v náhodnom poradí a medzi posudzovanými vzorkami klasicky nechýbala ani vzorka mestského guláša. Na okraji Spolkovej záhrade vyvrcholili sprievodné podujatia a Váh River Band vystriedal diskdžokeja živou hudbou. Po piatej hodine, keď už komisia profesionálnych ochutnávačov pridělila body všetkým gulášom, sa účastníci aj hostia dozvedeli výsledky svojho takmer celodenného úsilia: porota udelila bronzový Rád bronzovej varešky družstvu Pelikán HC so šéfkuchárom Markom Mikulom z Hlohovca, striebornú varešku získal tím Majoropa so šéfkuchárom Jozefom Šantavým. Za víťaza tohtoročných gulášov komisia určila družstvo –100+, ktoré viedol Roman Gubáň, a ide o víťazný tím z predchádzajúceho ročníka. Družstvo tvorili Roman Gubáň, Radovan Bachňák, Marcel Pepic, Martin kabát, Peter Cepko, Maroš Bilka a Roman Opat. Ocenené tímy od mesta získali aj finančné výhry, hlavný víťaz navyše získal od prenajímateľa Spolkovej záhrady Petra Pavlena novú kotlinu a symbolicky aj putovnú porcelánovú gulášovú misu, ktorá je vystavená v kvetinárstve Maja. Všetky tímy ako podakovanie za svoju účasť od orga-

nizátora podujatia získal balík reprezentačných predmetov.

Vzápätí nasledovalo vyhodnotenie sprievodných súťaží v hode leopoldovskou mrežou a v zatĺkaní klinec do pevnej podložky. V kategórii žien na treťom mieste sa umiestnila pani Eva, ktorá 16-kilogramovú mrežu odhodila do vzdialenosti 4,1 metra, o 30 centimetrov lepšie sa zadarilo Márii Kuchtovej a najďalej, až do vzdialenosti 4,6 metra mrežu vrhla Martina.

V kategórii mužov sa na treťom mieste umiestnil Roman Opát, ktorý 30-kilogramovú mrežu odhodil do vzdialenosti 6,7 metra, o druhé mesto sa podelili Matej Jančár a Dušan Dechet s rovnakým výkonom 7 metrov a napokon na prvom mieste s najlepším výkonom 7,1 metra sa umiestnil Jaro Miklovič. Až počas vyhodnotenia víťazi ženskej aj mužskej kategórie prezradili, že sú budúci manželia.

V zatĺkaní klinca bola zo žien najzručnejšia a najspešnejšia Zuzana Dechetová, ktorá potrebovala na jeho zatĺčenie len tri údery, z mužov bol najlepší – a zároveň bol absolútny víťaz s dvoma údermi Radoslav Bachňák a organizátori sa rozhodli oceniť tri najlepšie miesta spomedzi detí – Agátu (15 úderov), Katarínu (13), Gabiku (13) a Barboru (8 úderov).

O 19. hodine členovia DPO Leopoldov zapálili symbolickú vatru a Váh River Band naďalej hral hosťom na dobrú náladu i do tanca. Zostávalo už len umýť kotlinu a skonštatovať, že ani koronakríza nezabudla ľudí stretávať sa, komunikovať a tešiť sa z bežného života.

(jh)

Politickým väzňom sa poklonil aj predseda parlamentu

Pripomenúť si pamiatku na nespravodlivo a protiprávne väznených si k západnej bráne leopoldovskej väznice prišlo tento rok menej, asi päťdesiat účastníkov. Dôvodom je predovšetkým to, že predstavitelia českého i slovenského tretieho odboja rešpektovali opatrenia epidemiológov neodporúčajúce účasť na hromadných podujatiach v súvislosti s epidémiou koronavírusu.

Tohtoročná, v poradí už dvadsiata prvá spomienka sa tak uskutočnila v komornejšom prostredí. Začala sa v sobotu 22. augusta v Kostole sv. Ignáca svätou omšou, ktorej hlavným celebrantom bol biskupský vikár ministerstva vnútra Jozef Paluba. Po jej skončení predstavitelia Konfederácie politických väzňov Slovenska položili veniec ako spomienku na väznených biskupov k pamätnej tabuli umiestnenej pri vchode do kostola. Účastníci tohtoročnej spomienky sa potom premiestnili k západnej bráne leopoldovskej väznice, ktorá sa pre mnohých stala symbolom perzekúcie a neslobody s odkazom najmä na tragické 50. roky. K inštalovaným pamätným tabuliam pripomínajúcim pohnuté osudy jednotlivcov aj celých spoločenstiev položili vence okrem predstaviteľov českých a slovenských politických väzňov predseda parlamentu Boris Kollár, štátny tajomník ministerstva obrany Marian Majer, predstavitelia Zboru väzenskej a justičnej stráže, delegácie Prezidentskej kancelárie SR, veľvyslanectiev, Trnavského samosprávneho kraja, Mesta Leopoldov a ďalších organizácií. Účastníkom spomienkového stretnutia sa prihovril predseda parlamentu, ktorý toto miesto navštívil aj nedávno pri príležitosti osadenia pamätnej tabule venovanej blahoslavenému leopoldovskému väzňovi Petrovi P. Gojdičovi a pamiatke na osudy gréckokatolíckej cirkvi, autentické svedectvo predniesol syn politického väzňa Miroslav Šimko a ústredný tajomník KPVS Karol Rosenberg prečítal príhovor, ktoré pre chorobu nemohol osobne predniesť čestný predseda KPVS Rudolf Dobiáš.

Politickí väzni si pred administratívnu budovu ústavu uctili aj pamiatku príslušníkov väznice, ktorí tragicky zahynuli počas výkonu trestu. V pietnom spomínaní ďalej pokračovali na mestskom cintoríne, kde sa nachádza aj symbolický hrob politického väzňa. Areál sa v minulosti používal aj ako väzenský cintorín, na ktorom boli odsúdení pochovaní najčastejšie tajne a ich hrob býval opatrený len ich väzenským číslom. V takýchto hroboch boli po-

chovaní aj blahoslavený biskup Gojdič či redemptorista páter Trčka, ale aj mnohí predstavitelia inteligencie, predstavitelia politického a verejného života. Povolenie na exhumáciu ostatkov niektorých z nich úrady vydali po politickom odmäku na konci 60. rokov minulého storočia a cintorín bol napokon v 70. rokoch zrušený. Pri hlavnom kríži a symbolickom hrobe politického väzňa sprostredkovala Gabriela Hlôšková spomienky na väzneného kňaza redemptoristu Augustína Krajčíka a predsedníčka českej konfederácie politických väzňov Milena Blatná položila veniec k hrobu neznámeho politického väzňa. Stretnutie na bývalom väzenskom cintoríne malo aj duchovný rozmer – panychídu za zomrelých politických väzňov slúžil väzenský kaplán Rastislav Firment a požehnanie udelil evanjelický generálny biskup Ivan Elko.

Pietna spomienka pri západnej bráne býva symbolickým pripomenutím nenásilnej vzbury odsúdených, ku ktorej došlo v leopoldovskej väznici v auguste 1955. Odsúdení protestovali proti neľudským podmienkam výkonu trestu a strave. Držali hladovku a odmietli nastúpiť do práce. Samozrejme, protest bol tvrdo potlačený.

(jh)

Potrebuje ešte dnešný svet filozofiu?

Možno ste si všimli, že ak v nejakej „krčmovej“ debate jedna zo strán začne strácať argumenty a dych, tak sa často uchyluje k vete, ktorá má protivníka definitívne umlčať a hádam aj zahanbiť: „Tak už nám tu nefilozofuj!“ Tento frazeologizmus celkom dobre vykresľuje pohľad súčasného človeka na filozofiu a veci s ňou spojené. Ako by sme teda mohli charakterizovať postavenie filozofie v dnešnom svete? Potrebujeme dnes ešte vôbec filozofiu? Kto ju potrebuje a načo? Situáciu dobre vystihol nemecký fi-

lozof Karl Jaspers (1883 - 1969) vo svojich rozhlasových prednáškach, ktoré odzneli v 60. rokoch minulého storočia pre jedno bavorské rádio a aj keď odvtedy už uplynulo viac ako polstoročie, v mnohom ostali až prekvapivo aktuálne. Jaspers sa v nich zamýšľa takto: „Ako sa však k filozofii správa svet? Na univerzitách sú katedry filozofie. Ich dnešné postavenie je rozpačité. Filozofia sa zdvorilo rešpektuje nanajvýš ak z tradície, potajomky sa ňou však pohŕda. Je rozšírený názor, že nemá nič dôležité, čo by mohla povedať. A nemá ani praktický význam.“ Iný postoj reprezentujú ľudia, ktorí dnes hovoria: „Filozofia je príliš komplikovaná. Nerozumiem jej, nemám na ňu nadsa, netýka sa ma. Je to záležitosť iba pre odborníkov.“ Aké je teda postavenie filozofie v rámci spoločnosti a v rámci ostatných vied? Je vôbec možný národ bez filozofie, alebo sa obec bez filozofie nezadržateľne drobí na nesúrodú populáciu egocentrických spotrebiteľov? Parafrázujúc Erazima Koháka sa môžeme spýtať takto: „Je filozofia zásadným bodom kultúrnej totožnosti, alebo je iba pomyselnou čerešničkou na torte, bez ktorej sa pokojne zaobídeme?“

Samozrejme, že touto otázkou sa filozofia zaoberala už od staroveku a dlhodobo prevládal názor, že filozofia je určená iba pre elitu. Podľa Platónovho učenia sú pre ňu vhod-

ní iba nemnohí, a aj tí iba po dlhom školení. Plotinos hovoril, že na zemi sa vyskytuje dvojaký život: jeden pre múdrych a druhý pre masy. A aj Spinoza očakával filozofiu len od máloktorých ľudí. Obrat nastáva až u Kanta (18. storočie), tvrdiaceho, že chodník, ktorý prešliapal, by sa mohol stať cestou pre masy. Ja budem v tomto nasledovať Kanta a tvrdím, že filozofia je a musí byť pre všetkých. Bolo by zlé, keby to bolo inak. V každom z nás leží požiadavka človeka ako človeka, často skrytá a zakalená, odsúvaná nabok a zanedbávaná, ale túžiaca po vypočutí.

V tejto našej úvahe sa chtiac-nechtiac nevyneme otázke: Čo to vlastne tá filozofia je? Ak mám byť úprimný, ťažko povedať. V používaní slova filozofia totiž podľa Erazima Koháka prevláda „volnosť priamo anarchistická.“ V periodikách sa to hemží trápnyymi slovnými obratmi ako „filozofia manažmentu“ až po bulvárnosti typu „filozofia vína“, v ktorých však slovo filozofia znamená iba súhrn všeobecných zásad určitého konania. Prípadne sa slovo filozofia používa v zmysle nejakého druhu poézie, pričom ide o nekritické, matné básnenie v próze, v ktorom sa však filozof stáva iba zabávačom. Na druhej strane nám spoločnosť milosrdne umožňuje byť bádatelmi a takýchto ľudí nájdete vo vedeckých ústavoch a na univerzitách. Zvykne sa to označovať ako profesionálna filozofia, ktorá sa konštituovala ako vo svojej podstate vysoko technický odbor. Takto chápaná filozofia si vyžaduje dlhoročnú prípravu, štúdium veľkého množstva diel filozofov všetkých období a často sa obmedzuje na dôkladné a vyčerpávajúce rozborov uznávaných filozofických textov. Dnešný grantový systém so svojou požiadavkou vedeckosti podľa vzoru prírodovedy tento druh archívneho bádania mohutne zvýhodňuje. „Kto nepublikuje, nech ani nej!“ , žiadalo by sa povedať. Je teda asi ľahšie vyjadriť, čo filozofia nie je, ako to, čím je. Predpokladám, že by sme sa zhodli v tom, že filozofia nie je ideológia, teda nejaká dogmatická sústava poučiek predkladaných

nám na to, aby sme im verili, aby sme sa ich učili naspamäť a ktoré sú navyše vyňaté z kritického skúmania. Takúto ideológiu predstavoval napr. marxizmus-leninizmus, ktorý na svojich tankoch vyvážala sovietska armáda do celého sveta. Každý takýto systém je iba sústavou strnulých pojmov, ktorá má zvyčajne dodať legitimitu nejakému totalitnému zriadeniu.

Filozofia v mojom zmysle vychádza už od svojich sokratovských počiatkov z kritického skúmania, teda zo spochybnenia samozrejmostí. Pochybovať o samozrejmom, o nepochybnom, to je počiatok filozofie. Človek postupuje filozoficky, keď sa zdanlivých samozrejmostí, ktoré často celý život bezmyšlienkovite opakoval, dotkne kritickými otázkami: Čo to znamená? Na čom sa to zakladá? Čo z toho vyplýva? Neznamená to, že by každé tvrdenie bolo samo osebe filozofickým. Ani nie je, pokiaľ ho vyslovujem ako úplnú samozrejmosť, ako fakt alebo ako osobný názor. Filozofia sa začína až kritickým skúmaním zdanlivých samozrejmostí. Vydať sa na túto cestu si vyžaduje značnú dávku odvahy. Naše otázky nás totiž nielen inšpirujú, ale aj provokujú a zneisťujú. V ich zdanlivej jednoduchosti je skryté množstvo zradných odbočení. Filozofia sa javí ako údel človeka. Človek je svojou povahou odsúdený na filozofovanie.

Prečo dnes filozofia tak dráždi spoločnosť a je spolu s ostatnými humanitnými vedami považovaná za bezvýznamnú, ba až zbytočnú? V prvom rade je to tým, že základným kritériom pre súčasnú spoločnosť je instantná úžitkovosť. Inak povedané, ak sa má niečo oplatí robiť, musí to mať merateľné výsledky, ktoré sa v ideálnom prípade dosahujú veľmi rýchlo. Nemožno sa čudovať, že v takomto prostredí filozofia zdanlivo stráca svoju príťažlivosť. Vo filozofii je totiž cesta prinajmenšom rovnako dôležitá ako cieľ putovania. Ako sme už povedali – filozofia, to nie sú pojmy a definície, ale cesta uvažovania, pochybovania, hľadania, nachádzania a ďalšieho hľadania. Ak sa tohto filozofia zriekne, stáva sa podľa Kierkegarda

„dojčiacou matkou, ktorá stratila svoje mlieko“.

A aká je teda úloha filozofie v dnešnom svete? Prinajmenšom nás učí nedať sa klamať. Nedovoliť odsunúť nijaký fakt, nijakú možnosť. Učí, ako sa pozrieť možnému nešťastiu do tváre. Znepokojuje svet. Bráni však aj tomu, aby sa nerozvážnosť a nešťastie pokladali za nevyhnutné. Veď zatiaľ ešte stále závisí aj od nás, čo bude ďalej. A aj keď filozofia dospieva k vedomiu svojej bezmocnosti – zdá sa nám, že neformuje dejiny a je iba nepatrným šepotom v kriku tohto sveta, rozhodne nie je bezmocná v tom, čím môže byť pre jednotlivého človeka. V tom spočíva jej sila. Vedie človeka cestou k nachádzaniu svojej vlastnej slobody a umožňuje jeho vnútornú nezávislosť. Táto nezávislosť je tichá, nenásilná, bez vzdoru. Je tým menej náročná, čím viac si je vedomá seba samej. Osvedčuje sa tým, že zotrváva v skrytosti. Nezávislosť filozofa je ale falošná, ak sa v nej skrýva pýcha. V pravdivom človeku je totiž vedomie vlastnej autenticity neustále sprevádzané vedomím vlastnej bezmocnosti. Entuziazmus vyplývajúci z možnosti je sprevádzaný odriekaním vyplývajúcim z nemožností. Nádej je sprevádzaná pohľadom na koniec.

Pravda vo svete zápasí. Filozofia privádza tento zápas do krajnosti, pripravuje ho však o všetku násilnosť. Kto filozofuje, rozhliada sa po ľuďoch, jednotlivcoch, počúva, čo hovoria, vidí, čo robia, a necháva sa tým zasiahnuť. Spozorovať pravdu patrí k dôstojnosti človeka. Výlučne pravdou sa stávajú slobodnými a len sloboda nás robí bezpodmienečne pripravenými pre pravdu. Verím, že pravdivosť, ktorá je bezvýhradne otvorená a nestráca sa v názoroch, splýva s láskou. Pravdou je však iba celá pravda. Mnohoraká pravda musí byť spojená v Jednom. Túto pravdu nemáme nikdy. Stráca sa nám, keď absolutizujeme to, čo vieme, a spochybňuje sa, keď ju uzatvárame do nejakého systému. Filozofia nie je oznamovanie pravdy a toho, ako to vlastne je. Ten, kto sa zaoberá filozofiou, nikdy nebude vlastniť

pravdu. Pocit zmocnenia sa pravdy je iba ilúzia, ktorú sa nám snažia vsugerovať najčastejšie predstavitelia politických a náboženských organizácií. Kto filozofuje, chce žiť pre pravdu. Radšej chce kvôli pravde stroskotať, ako byť šťastný v sebaklame. Ako hovorí Jaspers: „V najkrajnejšej pravde, nech sa pod ňou hoci aj zrútime, prejavuje sa – ak je skutočne pravdou – to, čo nás zachraňuje.“ Ako nám už mnohokrát ukázala história, na pravdu nesmieme rezignovať. Nesmieme podľahnúť zdaniu, že niekedy je lepšie pravdu zamlčať, zmierniť alebo aspoň o nej nehovoriť každému. Pravda nie je exkluzívnym tovar pre vybraných ľudí.

Oblúkom sa tak vraciame k našej pôvodnej otázke: Na čo nám je vlastne v 21. storočí filozofia a veci s ňou súvisiace? A potrebuje filozofiu aj obyčajný pracujúci človek vychovávajúci svoje deti, starajúci sa o svoju záhradu, ktorý si po práci dá pivo a cez víkend zájde na futbal? Ak niekto túto úvahu dočítal až sem, tak už asi tuší odpoveď. Som presvedčený, že filozofia je nám aj dnes schopná sprostredkovať skutočne pozoruhodné poznatky, dokonca niekedy aj také, ktoré v človeku vyvolávajú pocit, že mu spadli klapky z očí. Nie je to ale ten druh poznatkov, ktoré prežíva vedec v laboratóriu. Skôr by sa dal tento pocit prirovnáť k tomu, čo zažíva človek, ktorý zúfalo hľadá svoje okuliare, a zrazu zistí, že ich mal celý čas na nose. V určitom zmysle by sa teda filozofia dala stotožniť s múdrosťou. V tomto zmysle je filozofom ten, kto si vie poradiť s vecami, s ktorými si iní poradiť nevedia, ten, kto vie pomôcť tým, ktorí sa dostali do problémov, alebo ten, kto vie vysvetliť veci, ktorým jeho okolie nerozumie. Aby sme to docielili, musíme byť otvorení takým druhom vysvetlenia, ktoré nie sú úplne obvyklé a na aké sme zvyknutí. Cesta za pravdou je cesta bez prekonávania vzdialenosti. Putujeme z miesta, kde práve sme, tam, kde sme vždy boli. Od nevedomosti k poznaniu, k zahliadnutiu niečoho, na čo sme sa po celý čas dívali.

Miroslav Karaba

NA CHLEBÍK SI ZARÁBA NA LESKLÝCH PRIAMKACH

Celé desaťročia je jedným zo synonym nášho mesta aj železnica. Leopoldov je významnou železničnou križovatkou na štyri rôzne smery, ale rovnako tu kedysi veľmi aktívne pracovalo Rušňové depo, a dodnes je Leopoldov i domovskou stanicou pre pracovníkov Železníc SR, no najmä štátnych prepravcov ako Železničná spoločnosť Cargo Slovakia a Železničná spoločnosť Slovensko. Do tejto veľkej rodiny patrí i Peter Gabriška, ktorý pracuje v ŽS Cargo Slovakia.. Má len 21 rokov a pracuje na železnici už dlhší čas, no prišli služobné skúšky, ktoré ho definitívne spojili s prácou rušňovodiča. Aj keď býva inde, Leopoldov je miestom, z ktorého na rušni za svitania vychádza na posun či ďalekú cestu a za súmraku sa zasa doň vracia. Aj preto sme sa ho spýtali na jeho železničiarске aktivity.

„Narodil som sa v baníckom mestečku Handlová, ale celé detstvo som vyrastal v Bánovciach nad Bebravou. Železnica ma baví, odkedy si čokoľvek pamätám. Dokonca by som sa nečudoval, keby moja prvá detská spomienka bola spojená práve s vlakom (smiech). Zvyčajne sa však táto vášň pre železnicu dedí z pokolenia na pokolenie, avšak z našej rodiny na železnici pracoval iba otec ako policajt. No nie preto, že by ho lákala láska k železnici. Ľudia ako ja sa navzájom humorne nazývame aj ako koľajnicou uderení a pretože nám tejto vášne nestačí v práci, my do nej investujeme aj väčšinu voľného času. Niektorí chodí fotografovať, niektorí sa venujú modelárstvu, ja sa od svojich dvanástich rokov venujem ako dobrovoľník záchrane úzkorozchodných železníc po celom Slovensku,“ hovorí Peter Gabriška. Prišla teda na rad otázka aj o jeho práci a o vlakoch. „Pracujem ako rušňovodič v rušňovom depe Leopoldov. Na prvý pohľad areál na periférii mesta až za štrekou vyzerá schátraný, no stále dáva prácu približne päťdesiatke ľudí, v drvivej väčšine rušňovodičom. Vlaky vedieme na tra-

tiach od Čadce cez Bratislavu či od Kútov až po Nové Zámky. Všetko potrebné pre vlastnú hygienu, ako aj miesto kde sa naša služba začína aj končí, máme práve v Leopoldove,“ hovorí Peter.

Čo je fascinujúce na tom rozbehnúť rušeň a viesť vlak? „Je to niečo iné ako rozbehnúť auto. Vlak môže mať až 2500 ton a riadiť tento kolos rýchlosťou 100 kilometrov za hodinu je skutočný adrenalín, pretože od momentu, keď sa rozhodnem brzdiť až po úplne zastavenie, prejde približne jeden kilometer,“ hovorí Peter a pýtame sa ho aj na jeho prvú jazdu. „Bolo to skutočne fascinujúce. Po pol roku teoretickej prípravy človek zistí, že skutočne to nie je také ľahké, ako sa píše v knižkách. Veľmi rád zachádzam na Hornú Nitru. Tá trať tam je fascinujúca hlavne technickým vybavením, napríklad mechanické návěstidlá, ktoré pracujú rovnako spoľahlivo, ako keď ich tam pred sto rokmi nainštalovali. Skutočne, väčšina návěstidiel pochádza z počiatkov demokracie na našom území,“ hovorí Peter Gabriška.

Už si mal možnosť viac spoznať depo Leopoldov, železničnú stanicu a okolie, prípadne mesto? „V depe Leopoldov pracujem presne rok. Za ten čas človek svoju prácu spozná už trochu lepšie. Na okolí je vždy čo spoznávať. Fascinuje ma ten rázovitý život miestnych obyvateľov. Z troch štvrtín pochádzam z horného Považia, kde život bol hlavne v minulosti ťažký. No v tomto mestečku ľudia zrejme nemali nedostatok. Občas si pri prechádzke hlavnou ulicou v Leopoldove pripadáam ako v románe Pomocník od Ladislava Balleka, kde je vystihnutý tento rozdiel medzi nedostatkom východných a prebytkom západných častí Slovenska. Fascinujú ma tieto západoslovenské vinohradnícke regióny. Keďže stále dochádzam motorákom až z Bánoviec, rozmýšľam že sa tu časom usadím,“ hovorí.

Text a foto Martin Jurčo

Daša Libiaková: „Kapela bratov Filipovcov - to bol môj splnený sen.“

Možno si ešte z prelomu 70. a 80. rokov spomínate na spevácke duo Dáša & Máša. Z nich Dáša, ktorá nahrávala v rozhlas a na platne aj pod menom Daša Petrová, má veľmi blízko k nášmu regiónu a hudobne je aktívna najmä v Piešťanoch. Len nedávno tam pripravila koncert piatich slovenských jazzových speváčok, vlastne svojich kolegyň – Adrieny Bartošovej, Lucie Lužinskej, Jany Dekankovej, Kataríny Suchoňovej a Silvie Josifoskej. Koncert v piešťanskom parku sa stretol s veľkou odozvou poslucháčov. No meno Daše Libiakovej je známe aj v širšom regióne. Nielen v našom meste, ale napríklad aj v Červeníku. Daša Libiaková sa len nedávno poprechádzala aj po Leopoldove.

„Myslím, že mesto sa veľmi posunulo vpred a už vyzerá naozaj tak viac mestsky,“ hovorí Daša v kaviarni na námestí a s jemným úsmevom sa zamýšľa nad obdobím, keď ešte chodila do nášho mesta najmä na hudobné skúšky a stretnutia s muzikantmi. Vtedy vraj Leopoldov vyzeral skôr ako dedina, aj keď obchody na námestí evokovali skôr taký už mestskejší ráz. „Leopoldov má v mojich spomienkach zvlášťne miesto. Všetci ho volali Mestečko. Pamätám sa, že ako dieťa som nevedela, čo je správne, či Leopoldov alebo Mestečko. Do Maduníc sme sa presťahovali, keď som mala desať rokov, a do Leopoldova sme chodili často. Mali sme tu lekára a, samozrejme, boli tu aj obchody, ktoré na dedine – v Maduniciach neboli,“ spomína Daša pri káve a z príjemného sedenia v kaviarni si obzerá súčasné námestie.

„Tu som si ako 15-ročná robila môj prvý vodičský preukaz na malé motorky a o pár mesiacov potom som začala spievať s mojou prvou kapelou. Takže na Leopoldov sa nedá zabudnúť. Moja prvá kapela – bratia Filipovci, vtedy sa volali Energetik – to bol sen. Neverila

som, že mi rodičia dovoľia spievať s kapelou, ale stalo sa. Dodnes neviem, ako sa Janovi Filipovi podarilo presvedčiť môjho prísneho otca. Doma som dostala jedinú podmienku, keďže som začala študovať na Gymnáziu v Hlohovci, akonáhle si zhorším prospech, končí spievanie s kapelou. Tak som sa veľmi snažila, aby sa moje známkky rodičom páčili,“ smeje sa Daša, ktorej otec bol v Maduniciach učiteľom, a hovorí o zážitkoch, ktoré možno umiestniť do nášho mesta.

„Nikdy nezabudnem na deň, keď som prišla na prvú skúšku. Steny skúšobne boli oblepené plagátmi veľkých hviezd, hlavne z rôznych hudobných časopisov, ktoré sa vtedy u nás vôbec nepredávali. Každý vtedy túžil mať doma na stene aspoň malý plagátik s nejakou superstar zo západu. Občas sa stretnem s Rudom Filipom, ktorý tiež žije v Piešťanoch a ešte aktívne spieva a hrá v skupine Váh River Band,“ hovorí Daša a pripomína, že Váh River Band je kapelou, ktorá má veľmi rada Leopoldov a často tu aj účinkuje. Naposledy na leopoldovských gulášoch.

Daša Libiaková takto spomína: „Po rokoch som odišla z kapely a začala som spievať s inými kapelami a iné pesničky. V našej rodine sme všetci štyria súrodenci mali veľmi radi hudbu. Brat Marián hrával v hudobnej skupine Blue Wings z Červeníka a môj sen bol, aby sme my tri sestry spievali spolu, keďže nám spolu ladili hlasy. To sa mi nikdy nepodarilo, ale aspoň jedna z mojich sestier, Máša, sa nechala prehovoriť a niekoľko rokov sme spievali ako duo Dáša & Máša. Máša má dvojčku Drahušku, alebo ako ju všetci voláme, Lotku. Tú sme donútili spievať so skupinou Omega z Červeníka, aby sa rozospievala a aby sme potom založili spevácke trio. Občas sme ju aj podplácali, keď chcela skončiť, lebo ju to až tak veľmi nebavilo ako nás. Ale ani to neskôr nepomáhalo. Jedného dňa definitívne oznámila, že končí a nech sa ju nepokúšame prehovárať, že je to zbytočné(smiech).“

A čo všetko si Daša Libiaková vynorí v spomienkach, keď sa povie Leopoldov? „Je to pre mňa aj železničná stanica, ktorú som milovala a veľmi sa mi páčila. Horšie to bolo už s odvozom do Maduníc. Dnes to málokto pochopí - okrem mojich rovesníkov. Taxi služba fungovala len cez deň, mobily neboli, telefónne búdky nie vždy fungovali. Tak sa mnohokrát stalo, že sme chodili večer či v noci pešo do Maduníc, lebo sme nezohnali žiadny odvoz.“

Text a foto Martin Jurčo

Problémy so zápachom

Zelená linka – nahlasovanie pachov prevádzky Enviral

0905 349 554

V pracovnej dobe je na linke pracovník životného prostredia. V mimopracovnom čase možno zanechať odkaz.

Recepty najchutnejších jedál

z leopoldovských krumpľových hodov 2019

Kotúče

Suroviny:

2 kg zemiakov uvarených v šupke

500 g polohrubej múky

2 ČL soli

1 celé vajce

bravčová masť

detská krupica

Postup:

1. Uvarené a ošúpané zemiaky nastrúhame na jemno. (Na tento recept je lepšie použiť staršie zemiaky a nie skoré zemiaky).

2. Pridáme múku, vajce, soľ a dobre premiesime. Vytvarujeme valec do tvaru veľkej knedle. Cesto rozdelíme na rovnaké časti asi 1,5 cm široké. Mne vyšlo cca 20 ks kotúčov. S cestom treba rýchlo pracovať.

3. Dosku si dobre pomúčime a každý dielik vyvalkáme na tenko. Potrieme roztopenou masťou, jemne posolíme, posypeme detskou krupicou a zavinieme ako palacinky.

4. Uložíme na vymastený plech a ešte potrieme masťou po povrchu. Dáme piecť na 180 °C na asi 40 min. Po upečení ešte teplé potrieme roztopenou masťou.

Makovo-zemiakové rezy s mandľovým likérom

Cesto:

130 g mletého modrého maku

350 ml mlieka

2 vajcia

140 g práškového cukru

120 g v šupke uvarených zemiakov

200 g mandľovej múky

200 g polohrubej múky

1 balíček kypriaceho prášku

2 najemno pomleté klinčeky

Na potrebie:

3 lyžice ríbezľového džemu

1 štamperlík mandľového likéru

Na krém:

100 g masla

3 lyžice práškového cukru

1 štamperlík mandľového likéru

mandľové lupienky

čerstvé ovocie

Postup:

Mletý mak krátko povarte v 200 ml mlieka a nechajte vychladnúť. Žltky vymiešajte s práškovým cukrom, pridajte najemno postrúhané zemiaky a vychladnutý mak. Premiešajte mandľovú a polohrubú múku s kypiacim práškom, zvyšné vlašné mlieko, pomleté klinčeky a dotuha vyšľahaný sneh z bielkov. Plech vyložte papierom na pečenie, rozotrite naň cesto a v rúre vyhratej na 150 °C pečte 30 – 40 min. Nechajte vychladnúť a odlepte papier.

Ríbezľový džem vymiešajte s likérom. Upečený plát rozkrojte na tri rovnaké časti. Ochuteným džemom natrite postupne všetky tri časti a navrstvite ich na seba. Potom ich nechajte v chlade asi 4 hodiny. Po tomto čase maslo vymiešajte s preosiatym cukrom a likérom. Krém natrite na povrch koláča, posypte nasucho opečenými mandľovými lupienkami a dozdobte ovocím.

Lucia Halášová prezradila, že recept zdokonalila tým, že krém pripravila dvojité dávku a namiesto 1 štamperlíka mandľového likéra použila na zvýraznenie mandľovej chuti 3 štamperlíky.

L. Halášová má výborné skúsenosti aj s prípravou zemiakovej ruže a kváskového zemiakového chleba. Čitateľom časopisu odporúča vyskúšať aj recept na sladké zemia-

kové muffiny, ktoré pre ich obľúbenosť a výbornú chuť často pripravuje pre svojich priateľov. Muffiny budete mať hotové asi za 45 minút a uvedený recept je učený pre 4 osoby.

Príprava:

2 vajcia

150 ml mlieka

100 g rozpusteného masla na vymazanie formičiek; nemusí byť, ak na vyloženie formičiek použijete papierové košíčky)

štipka soli

100 g trstinového cukru

1 lyžička vanilkového extraktu

1 lyžička škoric

1 lyžica tuzemského rumu

200 g batatov (sladkých zemiakov)

100 g hladkej múky

50 g polohrubej múky

1 prášok do pečiva

Rúru predhrejte na 180 °C. V mise vyšľahajte vajcia, mlieko a maslo. Pridajte soľ, cukor, vanilkový extrakt, škoricu a pridajte tuzemský rum a opäť dôkladne premiešajte.

Batati nastrúhajte najemno a vmiešajte ich do misy spoločne s múkou preosiatou s kypriacim práškom. Miešajte už len veľmi jemne do navlhčenej múky. Formičky na muffiny vytrite trochu masla a vysypte polohrubou múkou a napokon ich naplňte cestom. Pečte v predhriatej rúre 25 minút.

Ešte čosi: Do cesta môžete pridať hocikaké nasekané orechy. Muffiny budú výborne chutiť s ušľahanou smotanou alebo vanilkovou zmrzlinou.

Pripravil (jh).

Šachová partia pre zábavu i poučenie

Biely: **Gorazd Kollárik**

Čierny: **Petr Pospel**

Turnaj: MMSR seniorov (65+)

Miesto: Tatranské Matliare 27. 5. 2019

Otvorenie: Sicílska obrana (B54)

1.e4 c5 2.Jf3 d6 (2. - e6 3.d4 c:d4 4.J:d4 Jc6 5.Jc3 d6 6.g4 h6 7.h4 a6 8.Sg2 Se7 9.Se3 J:d4 10.D:d4 e5 11.Dd1 Se6 12.Jd5 Vc8 13.c3 Jf6 14.J:e7 D:e7 15.g5 h:g5 16.h:g5 V:h1+ 17.S:h1 Jg4 Karpov vs. Kasparov, 14. p. Moskva 1985) **3.d4** (3.Jc3 Jf6 4.Sb5+ Jbd7 5.d4 c:d4 6.D:d4 e5 7.Dd3 Se7 8.0-0 0-0 9.Sg5 Jc5 10.De3 Jg4 11.S:e7 D:e7 12.De2 Jf6 13.Sc4 Sg4 14.Vfd1 Vac8 15.Sb3 Je6 =) **3. - c:d4 4.J:d4** (4.D:d4 Jc6 5.Sb5 Sd7 6.S:c6 S:c6 7.c4 Jf6 8.Jc3 e6 9.0-0 Se7 10.Dd3 0-0 11.Sf4 Da5 12.a3 Dh5 13.b4 Dg4 14.Sg5 h6 15.h3 Dh5 16.Sf4 J:e4 17.J:e4 Df5 18.Vfe1 D:f4 19.b5 S:e4 20.V:e4 Df5 Griščuk vs. Ibragimov, Moskva 1996, 4. - a6 5.c4 Jc6 6.Dd2 g6 7.b3 Sg7 8.Jc3 Sg4 9.Se2 S:f3 10.S:f3 Sh6 11.Dd1 S:c1 12.V:c1 Jf6 13.0-0 0-0 14.Ve1 Da5 15.g3 h5 Hubner vs. Ftáčnik, Bundesliga 1996) **4. - Sd7** [4. - Jf6 5.f3 a6 (5. - g6 6.c4 Sg7 7.Jc3 0-0 8.Se3 Jc6 9.Dd2 Sd7 10.Se2 J:d4 11.S:d4 a5 Vuksanovič vs. Bekiarisová, ŠO Jerevan 1996) 6.c4 e6 7.Jc3 b6 8.Se2 Sb7 9.0-0 Se7 10.Se3 0-0 11.Dd2 Jbd7 12.a4 Vc8 13.a5 Je5 14.a:b6 J:c4 15.S:c4 V:c4 16.Jb3 Vb4 17.Ja5 Sa8 18.Ja4 Vb5 19.Jc3 Vb4 20.Ja4 Vb5 21.Jc3 0,5:0,5 Adams vs. Van Wely, Tilburg 1997] **5.Jc3 a6** (5. - Jf6 6.Sc4 g6 7.0-0 Sg7 8.Jd5 0-0 9.c3 J:e4 10.Ve1 e6 11.V:e4 Jc6 12.J:c6 S:c6 13.Sf4 Ve8 14.Dd3 Dd7 15.Vae1 b5 16.Sb3 e:d5 17.S:d5 V:e4 18.D:e4 S:d5 19.D:d5 Ve8 20.Vd1 Sf8 21.h3 a6 22.Vd2 +/=) **6.Se3** (6.Sc4 e6 7.0-0 Se7 8.a4 Jf6 9.a5 Dc7 10.Dd3 0-0 11.Sb3 e5 12.Jf5 S:f5 13.e:f5 Jc6 14.Sg5 Jd4 15.S:f6 S:f6 16.Jd5 Dc5 17.J:f6+ g:f6 18.Sa4 d5 19.c3 Jc6 20.Vfd1 Vad8 21.Dh3 Kh8 22.Dh6 De7 23.S:c6 b:c6 24.Va4 +/=; 6.Se2 e6 7.0-0 Jf6 8.Sg5 Se7 9.a4 0-0 10.Dd2 h6 11.Sh4?! J:e4! 12.J:e4 S:h4 13.J:d6 Dc7 14.Jc4 Sf6 15.De3

Jc6 16.f3 b5 17.Jb6 Vад8 18.c3 Se8 13.a:b5 a:b5 20.Ja8 Db8 =/+) **6. - Jc6 7.Se2 Jf6 8.0-0 e6 9.a4** (9.f4 Se7 10.Dd2 0-0 11.Jb3 Dc7 12.a3 Vfc8 13.Vad1 b5 14.Sf3 Vab8 15.Df2 Se8 16.Va1 Jd8 17.Vfd1 Sc6 18.f5 Jd7 19.Jd4 Sb7 20.f:e6 f:e6 =) **9. - Se7 10.J:c6?!** (10.Jb3 0-0 11.a5 Jb4 12.Dd2 d5 13.e5 Je8 14.Ja4 S:a4 15.V:a4 Jc6 16.f4 Dd7 17.Vfa1 f6 18.e:f6 J:f6 19.Sf3 e5 20.Jc5 S:c5 21.S:c5 Vfe8 22.Vd1 e4 23.Se2 Vac8 =) **10. - S:c6 11.f3** (11.Dd3 0-0 12.a5 d5 13.Sb6 Dd6 14.Vfd1 Sd8 15.e:d5 e:d5 16.Sd4 Ve8 17.Dh3 Sd7 18.Dg3 D:g3 19.h:g3 Sc6 20.b4 Ve6 21.Vab1 Se7 22.Sd3 Je4 23.Je2 Sd6 =) **11. - 0-0**

12.a5 d5 13.e:d5 J:d5 14.J:d5 D:d5 15.D:d5 S:d5 16.c4 Sc6 17.Vfd1 Vfd8 18.Sb6 V:d1+ 19.V:d1 Sb4 20.Kf1 [20.c5 e5 21.f4 Ve8 22.f:e5 g6 23.Vd4 V:e5 24.S:a6 S:c5 25.S:c5 V:c5 26.b4 Vc1+ 27.Sf1 Sb5 28.Vf4 Vb1 (28.Vg4?? V:f1 mat) 29.g3 h6 30.h3 g5 31.Vf2 Sd7 =/+] **20. - Kf8 21.Vd4** Pozri diagram! (21.c5 e5 22.Sd3 g6 23.Se4 Vc8 24.Ke2 Sb5+ 25.Sd3 Ke7 26.Vc1 Kd7 27.Ke3 f6 28.S:b5+ a:b5 29.g3 Ke6 30.c6 b:c6 31.a6 c5 32.Vd1 c4 33.a7 Sd6 34.Va1 Va8 35.Va6 Kd5 =/+) **21. - Se7?!** (21. - e5 22.Vd1 Ke7 23.Sd3 Ke6 24.Kf2 g6 25.Sb1 Vc8 26.Sc2 f5 =, 22.Vg4?! Se7 23.c5 f5 24.Vc4 e4 25.Sc7 e:f3 26.g:f3 Sd8 27.Sd6+ Kf7 28.b4 Sf6 =/+) **22.b3** (22.Kf2 Vc8 23.b3 Sb4 24.f4 Ke7 25.Sf3 S:f3 26.K:f3 g6 27.g4 h6 28.h3 g5 29.f5 e5 30.Vd3 f6 31.Vd5 Ve8 32.Sc5+ S:c5 33.V:c5 Vd8 34.Ke3 Kd6 35.Vd5+ Kc7 =) **22. - e5 23.Vd1 f5 24.Sc7 e4 25.f:e4 f:e4** (25. - S:e4 26.Sd3 S:d3+ 27.V:d3 g6 28.S:b6 Ke8 29.Vd5 Vc8 30.Ke2 Vc6 31.Kf3 Ve6 =) **26.Sg4 Sc5 27.Sd7 Ke7 28.Sb6 S:b6** (28. - Vf8+ 29.Ke2 S:b6 30.S:c6 Vf2+ 31.Ke1 b:c6 32.a:b6 Vb2 33.Vd4 +/=) **29.S:c6 Vf8+ 30.Ke2 Vf2+ 31.Ke1 b:c6 32.a:b6 Vb2 23.Vd4 V:b3 34.c5** (34.V:e4+ Kd6 35.Vd4+ Kc5 36.Vd7 V:b6 37.V:g7 a5 38.V:h7 Va6 39.Kd2 a4 40.Kc2 a3 41.Kb1 K:c4 42.g4 Vb6+ 43.Ka2 Vb2+ 44.K:a3 Vg2 45.h3 c5 46.Vh5 Vg3+ 47.Kb2 Kb4 48.Vh7 c4 49.Kc2 Vg2+ 50.Kd1 Vg1+ 51.Kd2 c3+ 52.Kc2 Vg2+ 53.Kd1 Vg1+ 54.Kc2 Vg2+ =) **34. - Ke6 35.Vd6+ Ke5 36.V:c6 a5** (36. - Kd5 37.Vc7 a5 38.V:g7 K:c5 39.V:h7 V:b6 40.Va7 Kb4 41.Kf2 a4 42.Ke3 Vb5 43.g4 a3 44.h4 Va5 45.Vb7+ Kc4 46.Vb1 a2 47.Va1 Kd5 48.Kf4 Va4 49.g5 Ke6 50.g6 Ke7 51.h5 Kf6 52.Ke3 Kg7 53.Kf4 Kh6 =) **37.Vc7 Kd5** (37. - a4 38.V:g7 a3 39.Va7 Kd5 40.Va5 h5 41.Ke2 h4 42.Kd2 Kd4 43.Kc2 Vb2+ =) **38.V:g7 K:c5 39.V:h7 V:b6 40.Va7 Kb4 41.Kf2 a4 42.Ke3 Vb5 43.g4 a3 44.h4 Va5 45.Vb7+ Kc3 46.Vc7+ Kb2 47.Vb7+ Kc2** (47. - Kc1 48.Vf7 a2 49.Vf1+ Kb2 50.K:e4 a1D 51.V:a1 V:a1 52.h5 Vh1 53.Kf5 Kc3 54.Kg6 Kd3 55.h6 Ke4 56.g5 Kf4 57.h7 V:h7 58.K:h7 K:g5 =) **48.Vc7+ Kb3 49.Vb7+ Kc4 50.Vb1 a2 51.Va1 Kd5 52.Kf4 Va3 53.h5 e3 54.h6 e2 55.g5 Ke6 56.h7 Vh3 57.g6 Kf6 58.Vg1 Kg7 59.Kg4 Ve3 60.Vh1 Ve8** (60. - e1D?? 61.h8D+ K:g6 62.Dh7+ Kf6 63.Vh6+ Ke5 64.Dc7+ Kd4 65.Vd6+ Kc5 66.De7 mat.) **61.Kf5 e1D 62.h8D+ V:h8 63.V:e1 Vf8+ 64.Kg5 Va8 65.Va1 Va4 66.Kf5 Kg8 67.Ke5 Kf8 68.Kd5 Kg7 69.Kc5 K:g6 70.Kb5 Va8 71.Kb4 Kf5 72.Kb3 remíza.**

Sicílska obrana je zložité otvorenie, ktoré kladie veľké nároky na teoretické poznatky pre bieleho i čierneho. Pokiaľ sa v nej hráč dobre vyzná a má cit pre dynamiku hry, tak mu môže priniesť výborné výsledky. Je to životaschopné otvorenie, ktoré sa dá hrať po celú šachovú kariéru. V našej komentovanej partii, ktorá sa hrala na Medzinárodných majstrovstvách Slovenskej republiky seniorov v kategórii nad 65 rokov v T. Matliaroch minulý rok vo 4. kole, sa nedopustili duelanti žiadnej hrubej chyby, ale malých nepresností áno. Už v otvorení bol bieleho ťah 10.J:c6 vodou na mlyn čierneho, lebo ho podporil v jeho príprave na stre-

dový útok. Mohol hrať pozične bez výmeny jazdcov: 10.f4 0-0 11.Jb3 b6 12.Sf3 Dc7 13.- De2 Vfc8 14.g4 Se8 15.g5 Jd7 16.Sg2 Jc5 17.Vfd1 Sd7 18.Sf2 Jb4 19.h4 Vab8 20.Dd2 d5 21.e:d5 e:d5 22.J:d5 J:d5 23.D:d5 Sg4 24.Vd2 J:b3 25.D:b3 Sd6 26.Sd5 S:f4 27.Vd4 Sh5 28.Vc4 Dd6, hoci s vyrovnanou pozíciou. Biely zvolil v otvorení minoritný útok pešiakom na dámskom krídle, kým jeho súper bojoval o stred šachovnice. V seniorskej partii nájdeme aj pascu v postavení na diagrame, ktorú nastavil biely čiernemu, lebo po: 21. - Vc8?? 22.c5! by nemal čiernopoľný strelec únikové pole. Preto hral biely prípravný ťah: 20.Kf1. Český šachista však na tento úskok svojho slovenského súpera nenaletel a svojím strelcom odišiel radšej do bezpečia. Takéto kladenie nástrah sa v kráľovskej hre nepovažuje za nečestné. Je to fair play a bežná súčasť šachovej stratégie i taktiky. Už v otvorení mohol nepozorný čierny padnúť do jamy levovej: 7.Jd5 e6? 8.J:c6! S:c6 9.Sb6 Dc8 10.Jc7+ Ke7 11.J:a8 D:a8 12.f3 Ke8 13.c4 Jf6 14.Dd2 s výhrou, ale po správnom: 7. - Vb8 8.Jb3 b5 9.a4 e6 10.a:b5 a:b5 11.Jc3 Je5 12.Jd4 Jc4 13. Sc1 b4 by mal biely len malú výhodu. Nakoniec duel dospel do vežovej koncovky, ktorá po presnej hre oboch protagonistov skončil podaním rúk na znak zmieri s ďalším pokračovaním rozhovoru na barových stoličkách ...

(GK)

Šachové okienko

Šachových skladateľov nájdeme medzi rôznymi vrstvami obyvateľstva. Niektorí z nich sú aj matematikmi. Takým je aj **Oliver Ralík** (* 19. 5. 1945) z Nitry, ktorý bol dlhoročným pedagógom na Pedagogickej fakulte v Nitre a neskôr na Fakulte prírodných vied UKF v tom istom krajskom meste. Na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave študoval matematiku a deskriptívnu geometriu. Zložil a uverejnil niekoľko desiatok šachových skladieb. Medzi nimi ich nájdeme minimálne 30; okrem dvojťažiek (3), najviac trojťažiek (13), ale objavíme aj mnohotažky (9) a pomocné maty (5). Prvotinu mal uverejnenú ešte r. 1962 v denníku „Smena“. V turnajoch získal minimálne osem vyznamenaní. Známy je tiež aj ako vášnivý riešiteľ šachových problémov, lebo nevynechá žiadnu príležitosť zúčastniť sa na každej významnej riešiteľskej súťaži. Pravdepodobne matematika a šach nemajú veľmi ďaleko od seba. Vo vyznamenananej päťťahovej skladbe zobrazenej na diagrame s množstvom variantov a podvariantov zohrá dominantnú úlohu biely strelec, ale môžeme v nej nájsť aj premenu pešiaka na dámu, či niekoľko matov s tromi figúrami S+J+V; napríklad v postavení: Ve2 Sf1 Je3, kde sa tri biele figúry vzájomne kryjú a súčasne matujú čierneho kráľa na poli e1. Biely začne a dá mat najneskôr 5. ťahom!

V Šachovom umení č. 3/1973 získala 1. Čestné uznanie jeho trojťažka: b. - Kf3 Vb3 Sa2 Sb6 Ja7 Pe2 (6), č. - Kc4 Vh6 Sg1 Jg8 Pa3 d7 e3 f6 g3 h5 (10) s riešením: 1.Sc7! ~ 2.Sd6 ~ 3.Vd2 mat, 1. - Kc5 2.Vc3+ Kd4 3.Jb5 mat (2. - Kb4 3.Vc4 mat), 1. - Kd5 2.Vc3+ Kd4 3.Jb5 mat, 1. - f5 2.Se5 ~ 3.Vb5 mat.

V Šachovom umení č. 9/1992 získal jeho pomocník: b. - Kh7 Sc1 (2), č. - Kd6 Va1 Sc5 Pc7 (4) 1. Pochvalnú zmienku s výzvou: Čierny začne a pomáha bielemu dať mat 11. ťahom! Riešenie: 1.Kd5 Sb2 2.Kc4 S:a1 3.Kb3 Sd4 4.Ka2 S:c5 5.Ka1 Sa3 6.c5 Kg6 7.c4 Kf5 8.c3 Ke4 9.c2 Kd3 10.c1J+ Kc2 11.Ja2 Sb2 mat.

Príležitostne sa zúčastňuje aj na šachových turnajoch. Ako amatérsky šachista sa začiatkom júla prihlásil na MSR amatérov v Topoľčanoch (10. - 13. 7. 2020), kde sa držal olympijského hesla: *Nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa!* Medzi 161 účastníkmi (mužmi i ženami) obsadil v sedemkolovom súboji 131. miesto s dvoma bodmi (+2 - 5 = 0). Hralo sa s časovým limitom 2 x 60 min. na partiu. Je členom ŠK Levice. Jeho ša-

chové majstrovstvo si ukážeme v dueli z 10. júla.

Oliver Ralík (1529) - Mário Garban (2031)

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 b5 6.Sb3 Se7 7.Ve1 d6 8.c3 0-0 9.h3 Ja5 10.Sc2 c5 11.d4 c:d4 [11. - Dc7 12.Jbd2 c:d4 13.c:d4 Jc6 14.Jb3 (14.d5 Jb4 15.Sb1 a5 16.a3 Ja6 17.b4 a:b4 18.a:b4 Sd7 19.D-b3 Short vs. Svidler, Dubai 2002) 14. - a5 15.Se3 a4 16.Jbd2 Sd7 17.Vc1 Db7 18.- De2 Vfe8 19.Sd3 Vab8 20.a3 h6 21.d:e5 d:e5 22.Sc5! Spasskij vs. Torre, Hamburg 1982] 12.c:d4 Jc6 (12. - Dc7 13.Jbd2 Sb7 14.d5 Vac8 15.Sd3 Jd7 16.Jf1 f5 17.Jg5 Jc5 18.e:f5!? Akopian vs. Gusejnov, ZSSR 1986; 12. - Sb7 13.Jbd2 Vc8 14.Jf1 d5 15.d:e5 J:e4 16.Jfd2! Aronin vs. Sajgin, Moskva 1960) 13.d5 Jb4 14.Sb3 a5 15.a3 Ja6 16.Sc2 Jc5 17.Jbd2 Sd7 18.Jf1 b4 19.J-g3 Db6 20.Sg5 b3 21.Sd3 J:d3 22.D:d3 a4 23.De3 D:e3 24.S:e3 Vfc8 25.Ved1 Vc2 26.Vd2 Vac8 27.V:c2 V:c2 28.Vb1 Sb5 29.Je1 Vc8 30.Jf5 Sf8 31.Jg3 g6 32.f3 h5 33.Kf2 Se7 34.Je2 Sd8 35.Jc3 Sd7 36.Jd3 Je8 37.g3 Sa5 38.Jb4 S:b4 39.a:b4 Vb8 40.b5 S:b5 41.J:b5 V:b5 42.Vc1 Vb7 43.Sd2 Jc7 44.f4 f6 45.Ke2 Jb5 46.Kd1 a3 47.Sb4 a2 0:1

V otvorení španielskej hry (C99) duelanti potvrdili jej znalosť, ale s prechodom do strednej hry Oliver vykonal niekoľko nepresných ťahov (23.De3 a 25.Ved1), a tak ponechal svojmu súperovi možnosť obsadiť vežou c-stĺpec a výhodu. Chyby však mal príležitosť ešte napraviť v ďalších ťahoch (37.g3?), keď bolo treba aktivovať bielu vežu: 37.Vc1! Sa5 38.Jb1 V:c1 39.S:c1 f5 40.Jb4 Jf6 41.Jc3 Kf7 42.Ke2 Sb6 43.Jc6 f:e4 44.f:e4 Sd4 46.J:a4 J:e4 46.Kd3 Jf2+ 47.Kc4 S:c6 48.d:c6 Ke6 49.Sd2 d5+ 50.Kb5 Je4 51.Sb4 Jf6 52.Ka6 Je8 53.Kb7 e4 54.c7 J:c7 56.K:c7 e3 56.Kc6 Ke5 57.h4 Sa7 58.Jc5 alebo dokonca aj vyhrať duel!

Vo vežovej koncovke z partie by už bielemu nepomohlo: 41.Va1 Va7 46.Vc1 Ja6 47.Ke3 Vb7 48.f:e5 f:e5 49.Va1 Jc5 50.Sc3 g5 51.Vf1 a3 52.b:a3 b2 53.Sb4 Ja6 54.Kd3 J:b4+ 55.a:b4 V:b4 56.Kc2 Kg7 57.Ve1 Kg6 58.h4 g4 59.Kb1 Vb3 60.Vg1 Ve3 61.K:b2 V:e4 62.Vf1 Vb4+ -+.

K významnému životnému jubileu želáme Oliverovi do ďalších rokov života pevné zdravie, rodinnú pohodu, veľa potešenia pri skladaní nových skladieb a úspechov v riešiteľských súťažiach i na šachových turnajoch!

Riešenie pošlite na e-adresu: casopis@leopoldov.sk alebo priamo na MsÚ v Leopoldove do 15. 10. 2020. Jeden vyžrebovaný riešiteľ bude finančne odmenený. Ako výherca za správne vyriešenie skladby č. 51 bol vyžrebovaný Emil Klemanic z Pezinka Blahoželáme!

Riešenie skladby č. 51 (Idunk): **1.Je4!** hrozí 2.Vd6+ Jxd6 3.Jxf6 #, 1. - Vxe4 2.Sxe4+ Sxe4 3.Dg8 #, 1. - Ve6 2.Dh5 ~ 3.Dd1 # (2...Vxe4 3.Sxe4 #), 1. - Sxe4 2.Dg8+ Ve6 3.Sxe4 #.

Skladba č. 52

Oliver Ralík

I. cena, PAT a MAT (13/2) 1991

Mat 5. ťahom (11 -9)

(GK)

Prednášková jeseň 2020 v Živej záhrade

s PhDr. Luciou Balákovou
spoluzakladateľkou Živej záhrady

Program 4 prednášok pre každého o spojení bežného života s výsledkami posledných vedeckých výskumov na témy:

1. Výživa a vitalita v každom veku 3.9.2020

V čom spočíva jedinečnosť každého z nás, ako sa mení naše trávenie počas života, čo mám zohľadniť v svojom individuálnom jedálničku?

2. Mikrobióm pôdy, naše črevo a imunita 1.10.2020

O živote mikrobiómu v pôde a v našom čreve vieme málo a to, čo vieme je fascinujúce s ďalekosiahlym dopadom (aj na corona víry).

3. Sex hormóny a ich vplyv na bežný život 5.11.2020

O rozdieloch medzi ženami a mužmi a o ich hormonálnych cykloch. Ako sa z nich tešiť? Ako byť vyrovnaní v mladosti a svieži v starobe?

4. Biologické cykly a vitalita 3.12.2020

Aký som chronotyp a čo z toho vyplýva? Ako si aj oddýchnuť a aj byť výkonnejší, čo zohľadniť pri denno-denných rutinách či predsavzatiah do nového roku?

Leopoldov

vždy prvý **štvrtok**
v mesiaci **18-20:00**

Mestský úrad, Hlohovská cesta 104, 920 41 Leopoldov

vstupné dobrovoľné

časopis obyvateľov Leopoldova

Ročník: 34. Vydáva: Mesto Leopoldov. Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Hlohovská cesta 2, 920 41 Leopoldov; IČO: 00312703. Redakčná rada: Juraj Hladký – predseda, Mária Kusá, Kristína Bajtalová, Martin Jurčo. Telefón: 033/734 22 07. Fax: 033/734 23 88, casopis@leopoldov.sk. Vychádza šesťkrát ročne. Inzercia v redakcii. Nepredajné. Náklad: 800 ks. Tlač: VM-print Leopoldov. Distribúcia: Rozširuje sieť domácich predajcov. Evidenčné číslo: EV 4016/10, ISSN 1339-4290. Vyšlo: september 2020

...zábava, úcta, šport, spomienky...

Foto: Vojtech Moravčík, Juraj Hladký, Richard Potocký